

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך יח, תשכ"ז

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

נְטִייתָה שֶׁל מַלְת נְעָלִים

לימדתי בכיתה את נטיית הריבוי הזוגי של שמות במשקלים הסגוליים. בהגיעי למלת נְעָלִים כתבתי על הלוח: נְעָלִים, נְעָלִי, נְעָלִי, נְעָלִיו וכו', בדומה לנטייתה של מלת רְגָלִים.

בדקו תלמידיי אחריי ומצאו, כי לא כך גורס אבן-שושן במילונו. שם¹ כתוב: נְעָלִים, נְעָלִים, נְעָלִי, נְעָלִיו, נְעָלִיהֶם; גם נְעָלוֹת

1. אברהם אבן-שושן, מילון חדש, מהדורה שמינית, תשכ"א.

נַעֲלוֹת. ניתן לפרש את דבריו של אבן-שושן – וזה חסרון במילון שימושי – בשתי דרכים: א. נטיית נַעֲלִים היא נַעֲלִי, נַעֲלִיו וכו', בדומה לנטיית נַעֲלִים: ב. נַעֲלִי, נַעֲלִיו וכו' זו נטיית נַעֲלִים, ואילו מלת נַעֲלִים אין לה נטייה כלל. בין כך ובין כך לא נמצא לי סמך לגיקוד שניקדתי בכיתה.

ביקשתי תשובה לשאלתי ב"לוח השמות" של ברקלי². במפתח (שם עמ' 126) כתוב: נַעֲל נ 284 (285). בלוח הנטיות (שם עמ' 46 ואילך) מצאתי: 284. בַּעֲלִים, בַּעֲלִי, בַּעֲלִי וכו'; 285. יַעֲרוֹת, יַעֲרוֹתִי וכו'. יוצא מדבריו של ברקלי, כי מלת נַעֲל שתי צורות ריבוי לה: נַעֲלִים ונַעֲלוֹת. צורת נַעֲלִים ונטייתה אין לה זכר.

ברוב ייאושי פניתי אל ספר ישן נושן³, ושם⁴ מצאתי: נַעֲלִים נַעֲלִי, נַעֲלִי וכו'; נַעֲלִים, נַעֲלִי, נַעֲלִי וכו'. נַעֲלוֹת, נַעֲלוֹתִי וכו'.

-
2. ד"ר שאול ברקלי, לוח השמות השלם, מהדורה ארבע-עשרה, תשכ"ד.
 3. מסבוב השם, נטית כל-השמות והמלות הנמצאים בכתבי הקדש, בשתי מחלקות, מאת זאב אריה פֶּהֶן, ולגא שנת תרנב לפ"ק: מחלקת א – מפתח, מחלקת ב – הנטיות. (חלק הנטיות יצא במהדורה חדשה מאת בצלאל גפני מכפר מסריק בשנת תשי"ד).
 4. מחלקת ב עמ' 86. במהדורה החדשה עמ' 122.

מונחים מן המילון לתורת הקרקע

ולהנדסת הקרקע

excavator	מְחַפֵּר [מכונה המשמשת להפירה באדמה ולהרחקת החפורת]
borrow material, excavated m.	חֲפֵרֶת [העפר המוצא מן האדמה]
scraper	מְגָרֵד [מכונה המשמשת להסרת שכבת העפר שבפני הקרקע]
shovel	יָעוֹן [מחפר החופר באמצעות מערכת יָעוֹת]
dozer	
oam	סִין [קרקע המכילה תערובת של חול, סילט וחרסית]
clay	סִין, חֲרָסִית [מין עפר המורכב בעיקר ממינרלים קולואידיים, הנותנים לו תכונות פלסטיות מיוחדות]
gravel	צְרֻרֹת [אבנים קטנות, שהן גדולות מחול ושמתגלגלות באפיק של נחל]
foundation, subsoil	שְׁתִּית (ז') [הקרקע הטבעית, שמקימים עליה את הבניין]
bedding	מָצַע [השכבה, שבונים עליה, בין שהיא עשויה חומר המובא מן החוץ, בין שהיא החלק העליון של השתית, שבונים עליו]

foundation	יסודה [התצורה הטבעית או המלאכותית, שהבניין מוקם עליה; היסודה כוללת שתית ומצע]
footing	יסוד [חלק הבניין המונח על היסודה]
turn	עֲשָׂבָה נשכבת האדמה העליונה עם העשב [שבה]
rammer	הֶלְמֵן [מכונה המהדקת את הקרקע על ידי הפלת משקולת כבדה]
ditch	חֲפִיר (למים) [תעלה צרה, שנחפרה בצדי הכביש או בתוך שדה כדי לנקות מעודפי מי גשמים ומי תהום]
trench	חֲפֶרֶה [תעלה צרה, שנחפרה לכל מטרה שהיא, כגון הכנת יסוד לבניין, להגנה מפצצות, להנחת צינורות או כבלים וכד']
saturated	רְווי
wet	מְרֻטָב [פחות מרווי]
moist	רְטָב [פחות ממרוטב]
damp	טָחֹב [פחות מרטוב]
humid	לֵחַ [פחות מטחוב]